

კანონმდებლობა და სამენარმოო საქმიანობის კონტროლი

ფიზიკური და იურიდიული პირების მიერ სამენარმოო საქმიანობის (სხვაგვარად, ბიზნეს საქმიანობის) განხორციელებისას დიდი მნიშვნელობა ენიჭება მათ ურთიერთობას სახელმწიფოს მაკონტროლებელ ორგანოებთან, რადგან განხორციელებული კონტროლი ხშირად მენარმისათვის ნეგატიურ სამართლებრივ და ფინანსურ შედეგებს იწვევს, ამდენად, ვფიქრობთ, საინტერესოა, თუ როგორ არეგულირებს საქართველოს მოქმედი კანონმდებლობა კონტროლის განხორციელების პროცედურებს და რა უფლებამოვალეობები გააჩნიათ მენარმებს კონტროლის განხორციელების პროცესში და ამ მიმართებით სამართლებრივი დაცვის რა მექანიზმები არსებობს.

გიორგი გვინათაძე

დამოუკიდებელი ექსპერტი, ადვოკატი

პირველ ყოვლისა, აღსანიშნავია, რომ საქართველოს კონსტიტუციით დაცულია მენარმეობის თავისუფლება. კერძოდ, კონსტიტუციის 30-ე მუხლის მე-2 ნაწილის შესაბამისად, სახელმწიფო ვალდებულია ხელი შეუწყოს თავისუფალი მენარმეობის და კონკურენციის განვითარებას. სახელმწიფოს აღნიშნული კონსტიტუციური ვალდებულება განმტკიცებულია სხვა საკანონმდებლო და კანონქვემდებარე ნორმატიული აქტებითაც.

თუმცა, მითითებული სამართლებრივი ნორმები არ გულისხმობს მენარმეობის ყოველმხრივ და შეუზღუდავ თავისუფლებას. ადამიანის სიცოცხლისა და ჯანმრთელობის, საზოგადოებრივი უსაფრთხოების დაცვის, სახელმწიფო და ადგილობრივი თვითმმართველობის ბიუჯეტების ვალდებულებათა შესრულების უზრუნველყოფის და სხვა ლეგიტიმური მიზნებიდან და ამოცანებიდან გამომდინარე სახელმწიფოს გააჩნია უფლება კანონმდებლობით დადგენილი წესით აწარმოოს მენარმის საქმიანობის კონტროლი შესაბამისი მაკონტროლებელი ორგანოების მეშვეობით.

ბევრს ალბათ ახსოვს მე-20 საუკუნის 90-იანი წლების ქაოსური სიტუაცია, როცა თითქმის ყველა სახელმწიფო, თუ არასახელმწიფო ორგანო თავს უფლებას აძლევდა

საკუთარი სურვილისამებრ მიეღო გადანყევტილება საწარმოს შემომგებაზე (ხშირად არცთუ კანონიერი მიზნებისათვის).

სხენებული ქაოსის და თვითნებობის აღმოფხვრის მიზნით, საქართველოს პარლამენტმა 2001 წლის 8 ივნისს მიიღო კანონი „სამენარმოო საქმიანობის კონტროლის შესახებ“ (შემდგომში „კანონი“), რომელმაც დაადგინა მაკონტროლებელ ორგანოთა რეესტრი და შემომგების უფლება დაუკავშირა სასამართლოს მიერ ნებართვის გაცემას, რამაც მეტნაკლებად მოაწესრიგა კონტროლის განხორციელების პროცედურები.

აღნიშნული კანონის ამჟამად მოქმედი რედაქციით სასამართლოს მიერ გაცემული ბრძანების საფუძველზე, სასამართლოს მიერვე დადგენილი ვადით და ფარგლებში საწარმოს საქმიანობის შემომგების უფლება გააჩნია მხოლოდ საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს „მაკონტროლებელ ორგანოთა რეესტრში“ რეგისტრირებულ მაკონტროლებელ ორგანოს.

მაკონტროლებელ ორგანოთა რეესტრში რეგისტრირებულია რამდენიმე ათეული ორგანო. თუმცა, მათგან მხოლოდ რამდენიმეა საერთო-სახელმწიფოებრივი (მაგალითად, საქართველოს კონტროლის პალატა, საქართველოს ეროვნული ბანკი, საქართველოს

შინაგან საქმეთა სამინისტროს ხანძარსაწინააღმდეგო სამსახური, საქართველოს ტექნიკური ზედამხედველობის სახელმწიფო ინსპექცია, საქართველოს გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტრო, საქართველოს ენერგეტიკის მარეგულირებელი ეროვნული კომისია, საქართველოს შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამედიცინო საქმიანობის რეგულირების სააგენტო და ა.შ.) და ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოთა მაკონტროლებელი უწყებები. ისინი მოქმედებენ მხოლოდ შესაბამისი ადმინისტრაციულ-ტერიტორიული ერთეულის ფარგლებში (მაგალითად, ქ. თბილისის მერიის ზედამხედველობის საქალაქო სამსახური).

მაკონტროლებელ ორგანოთა ნუსხა წარმოადგენს საჯარო ინფორმაციას და იგი ხელმისაწვდომია ყველასათვის (გამოქვეყნებულია იუსტიციის სამინისტროს ვებგვერდზე).

მაკონტროლებელ ორგანოთა რეესტრი ხშირად იცვლება კანონმდებლობაში განხორციელებული შესწორებების შესაბამისად. ბოლო წლებში შეიმჩნევა მათი რიცხვის მნიშვნელოვანი შემცირება. ამიტომ, შემომგების შემთხვევაში ყველა მენარმე ყურადღება უნდა მიაქციოს, გააჩნია თუ არა შემომგებელ ორგანოს მაკონტრო-

ლებელ ორგანოთა რეესტრში რეგისტრაციის დამადასტურებელი დოკუმენტი. წინააღმდეგ შემთხვევაში შემონმება ჩათვლება უკანონოდ და მის შედეგებს არ მიენიჭება იურიდიული ძალა.

როგორც ზემოთ აღინიშნა, „**სამენარმეო საქმიანობის კონტროლის შესახებ**“ საქართველოს კანონის შესაბამისად **მენარმის საქმიანობა უნდა შემონმდეს მხოლოდ სასამართლოს ბრძანებით.** თუმცა, არსებობს გამოჩაქისები, როცა ცალკეულ შემთხვევებში, სპეციალური კანონით (მაგალითად, საგადასახადო კოდექსით) დადგენილი წესით შესაძლებელია მენარმის საქმიანობაზე კონტროლი განხორციელდეს სასამართლოს ბრძანების გარეშე. ამაზე ქვემოთ ვისაუბრებთ, აქ კი შევჩერდებით კონტროლის განხორციელების ზოგად წესზე, რაც განსაზღვრულია „**სამენარმეო საქმიანობის კონტროლის შესახებ**“ საქართველოს კანონით.

ამ კანონის მოქმედება ვრცელდება „მენარმეთა შესახებ“ საქართველოს კანონით განსაზღვრულ ნებისმიერი ორგანიზაციულ-სამართლებრივი ფორმის საწარმოზე, აგრეთვე არასამენარმეო (არაკომერციულ) ორგანიზაციაზეც, რომელიც ამ საქმიანობის ნაწილში ეწევა მენარმეობას. როგორც ვხედავთ, **კონტროლს შეიძლება დაექვემდებაროს არა მარტო შპს-ს, სააქციო საზოგადოების, ინდ. მენარმის და ა.შ. საქმიანობა, არამედ საჯარო სამართლის იურიდიული პირის, კავშირის, ფონდის საქმიანობაც, ისიც – მხოლოდ განეული სამენარმეო საქმიანობის ნაწილში.**

მაგალითად, თუ საჯარო სამართლის იურიდიული პირი (საჯარო სკოლა, უნივერსიტეტი), ან ესა თუ ის საქველმოქმედო ორგანიზაცია, გარდა სანესდებო ამოცანებით განსაზღვრული საქმიანობისა, ქონებას აქირავებს და შემოსავალს იღებს, ეწევა საქონლის იმპორტსა და ექსპორტს, იგი მაკონტროლებელი ორგანოს, ამ შემთხვევაში ფინანსთა სამინისტროს შემოსავლების სამსახურის ორგანოების მხრივ კონტროლს დაექვემდებარება მხოლოდ აღნიშნული ქონების გაქირავების ან შესაბამისად განხორციელებული იმპორტ-ექსპორტის ნაწილში.

თავად სამენარმეო საქმიანობის კონტროლი ნიშნავს ადმინისტრაციულ ორგანოთა კანონმდებლობით მოწესრიგებულ საქმიანობას, რომლის მიზანია მენარმის საფინანსო-ეკონომიკური საქმიანობის და მასზე დაკისრებული მოვალეობების შესრულების შემონმება, აგრეთვე მისი საქმიანობის კანონმდებლობასთან შესაბამისობის დადგენა, სამართალდარღვევების გამოვლენა ან შესაბამისი სანქციის დაკისრება.

„**სამენარმეო საქმიანობის კონტროლის შესახებ**“ კანონის მიზნებისთვის კონტროლს არ წარმოადგენს, მაგალითად, ლიცენზიის, ნებართვის, სერტიფიკატის გაცემა და სხვა.

ბუნებრივია, საწარმოთა საქმიანობის სახეებიდან და სახელმწიფოს ამოცანებიდან გამომდინარე, მენარმის საქმიანობის კონტროლი შეიძლება განხორციელდეს სხვადასხვა მიმართულებით და სხვადასხვა მაკონტროლებელი ორგანოს მიერ. რაც შეეხება მენარმის საფინანსო-ეკონომიკურ საქმიანობაზე კონტროლს, მას საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი წესით ახორციელებენ **მხოლოდ საგადასახადო და საბაჟო ორგანოები, აგრეთვე საქართველოს კონტროლის პალატა.**

აღნიშნული კანონის მე-3 მუხლის შესაბამისად მაკონტროლებელი ორგანო უფლებამოსილია მოსამართლის ბრძანების საფუძველზე კონტროლი გაუწიოს სამენარმეო საქმიანობას (შევიდეს საწარმოში, მოითხოვოს დოკუმენტები, შეაჩეროს საწარმოს საქმიანობა, დააუქოს მენარმის კუთვნილი ქონება, დაათვალიეროს საწარმო, შეამოწმოს გამოშვებული ნაწარმის ხარისხი ან საწარმოში გარემოს დაცვის კანონმდებლობასთან შესაბამისობა).

ბრძანებას მენარმის შემონმების შესახებ გასცემს **სასამართლო** მენარმის ადგილსამყოფელის მიხედვით.

მოსამართლემ ბრძანება მენარმის საქმიანობის შემონმების შესახებ უნდა გასცეს მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ მაკონტროლებელი ორგანო მას წარუდგენს დასაბუთებულ და საფუძვლიან ინფორმაციას მენარმის მიერ კანონმდებლობის დარღვევის შესახებ. **თუ მოსამართლე არ გასცემს ბრძანებას, მენარმის შემონმება არ განხორციელდება.**

ცალკეულ გადაუდებელ შემთხვევებში მაკონტროლებელ ორგანოს უფლება აქვს დაიწყოს შემონმება, შეაჩეროს საწარმოს საქმიანობა და დაუყოვნებლივ (არა უგვიანეს 24 საათისა) შუამდგომლობით მიმართოს სასამართლოს. ასეთ შემთხვევაში მაკონტროლებელმა ორგანომ სასამართლოს უნდა დაუ-

საბუთოს შემონმების გადაუდებლად დაწყების აუცილებლობა.

ზემოაღნიშნული მუხლის მე-4 ნაწილის თანახმად, თუ მენარმის შემონმება უკვე დაწყებულია, მაგრამ მოსამართლემ შემონმების შესახებ ბრძანების გაცემაზე უარი თქვა, იგი დაუყოვნებლივ უნდა შეწყდეს და მენარმეს უპირობოდ დაუბრუნდეს მაკონტროლებელი ორგანოსათვის, აგრეთვე სახელმწიფო ან ადგილობრივი ბიუჯეტის სასარგებლოდ გადახდილი თანხა ან სხვა ქონება თუ დოკუმენტი. თუ ეს შეუძლებელია, მენარმეს მიეცემა სათანადო და სრული ანაზღაურება. მას უფლება აქვს მოითხოვოს და მიიღოს უკანონო შემონმებით მიყენებული ზარალის ანაზღაურება.

კანონის დარღვევით განხორციელებული შემონმების შედეგად მიღებულ მტკიცებულებებს იურიდიული ძალა არა აქვს.

მაგალითად, საგადასახადო ორგანომ გადაუდებელი აუცილებლობის მოტივით დალუქა საწარმო, ესე იგი დაიწყო მისი შემონმება, ხოლო სასამართლოს ბრძანების მისაღებად მიმართა მომდევნო დღეს. სასამართლომ შუამდგომლობის განხილვისას ჩათვალა, რომ არ არსებობდა საწარმოს დალუქვის გადაუდებელი აუცილებლობა და შესაბამისად უკანონოდ სცნო დაწყებული შემონმება. ასეთ შემთხვევაში, საწარმოს შეუძლია მოითხოვოს და მიიღოს იმ ზიანის ანაზღაურება, რაც მიადგა საწარმოს დალუქვით

და საქმიანობის უსაფუძვლოდ შეჩერებით.

მენარმის საქმიანობის შემონმებისას კანონით მისი სამართლებრივი დაცვის გარანტიაა ისიც, რომ მაკონტროლებელი ორგანო უფლებამოსილია შეამოწმოს მენარმე მხოლოდ იმ საკითხთან დაკავშირებით, რომლის შესახებაც არსებობს სასამართლოს ბრძანება. მაგალითად, თუ სასამართლოს მიერ გაცემულია ბრძანება შპს „საქართველოს“ შემონმების შესახებ და ბრძანებაში მითითებულია, რომ უნდა შემონმდეს ბიუჯეტთან ანგარიშსწორების მდგომარეობა დღგ-ს გადასახადის კუთხით — 2006-2007 წლების საანგარიშო პერიოდში, მაკონტროლებელ ორგანოს უფლება არა აქვს მოითხოვოს სხვა გადასახადების (საშემოსავლო, აქციზის, ქონების გადასახადის და სხვა) გადახდის მდგომარეობის შემონმებაც და ასევე უფლება არა აქვს გასცდეს შესამოწმებელ პერიოდს.

კანონის მე-5 მუხლის მე-2 პუნქტის თანახმად, ყველა მაკონტროლებელ ორგანოს ეკრძალება მენარმეს მოსთხოვოს ისეთი ინფორმაციის წარდგენა, რომელიც სცილდება მისი უფლებამოსილების ფარგლებს. მაგალითად, საგადასახადო ორგანოს უფლება არა აქვს შემონმების პროცესში დაინტერესდეს საწარმოს მიერ გარემოსდაცვითი კანონმდებლობის ან სახანძრო უსაფრთხოების დაცვის მდგომარეობით.

მნიშვნელოვანია ისიც, რომ კა-

ნონის მე-4 მუხლის პირველი ნაწილის თანახმად, თუ მენარმე შეამოწმა უფლებამოსილმა მაკონტროლებელმა ორგანომ, დაუშვებელია საქმიანობის იმავე საკითხთან დაკავშირებით იგი შეამოწმოს სხვა მაკონტროლებელმა ორგანომ, ან იმავე მაკონტროლებელი ორგანოს სხვა დანაყოფმა (გამონაკლისია მხოლოდ საქართველოს კონტროლის პალატა, რომელიც უფლებამოსილია ამა თუ იმ მაკონტროლებელი ორგანოს შემონმებისას მოითხოვოს მისგან ბიუჯეტთან ანგარიშსწორების ამსახველი დოკუმენტებისა და ინფორმაციის წარდგენა მათი კამერალური შემონმების მიზნით). მაგალითად, თუ ამა თუ იმ გადასახადის გადამხდელის ბიუჯეტთან ანგარიშსწორების მდგომარეობა 2005-2007 წლების საანგარიშო პერიოდში შეამოწმა საქართველოს კონტროლის პალატამ, საგადასახადო ორგანოს უფლება არა აქვს მოითხოვოს იგივე პერიოდის შემონმება იმავე გადასახადებთან მიმართებაში. ან თუ შემონმება ჩაატარა შემოსავლების სამსახურის ქ. თბილისის საგადასახადო ინსპექციამ, იმავე თემატიკით და პერიოდზე შემონმების ჩატარება ეკრძალება თბილისის საგადასახადო ინსპექციის დიდუბე-ჩუღურეთის განყოფილებას (თუ, რა თქმა უნდა, არ არსებობს რაიმე ახლად აღმოჩენილი გარემოება).

რაც შეეხება სასამართლოში მენარმის საქმიანობის შემონმების საკითხის გადაწყვეტის წესს, იგი განსაზღვრულია საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსით (აღნიშნული კოდექსის მე-71 თავით). მოსამართლე მაკონტროლებელი ორგანოს შუამდგომლობის საფუძველზე გადაწყვეტილებას იღებს შუამდგომლობის წარდგენიდან 72 საათის განმავლობაში. მიღებული გადაწყვეტილება შეიძლება გასაჩივრდეს მისი ასლის გადაცემიდან 48 საათის განმავლობაში.

სამწუხაროა, რომ მიმდინარე წელს ადმინისტრაციულ საპროცესო კოდექსში მენარმის საქმიანობის კონტროლის შესახებ ბრძანების გაცემის პროცედურების მარეგულირებელ ნორმებში შეტანილი მთელი რიგი ცვლილებების შემდეგ

სასამართლოს მიენიჭა უფლებამოსილება ზეპირი მოსმენის გარეშე, მხარეთა დაუსწრებლად განიხილოს მაკონტროლებელი ორგანოს შუამდგომლობა მენარმის საქმიანობის შემოწმების შესახებ. ვფიქრობთ, რომ ასეთ შემთხვევაში მენარმეს ესპობა შესაძლებლობა, რომ დაასაბუთოს შემოწმების უსაფუძვლობა, აცნობოს სასამართლოს, რომ იგი უკვე შემოწმებულია იმავე ან სხვა მაკონტროლებელი ორგანოს მიერ, წარადგინოს მტკიცებულებები და ა.შ.

აღნიშნულიდან გამომდინარე, მენარმემ სასამართლოსაგან შეტყობინების მიღების შემთხვევაში (საიდანაც ირკვევა, რომ განიხილება მაკონტროლებელი ორგანოს შუამდგომლობა მისი საქმიანობის შემოწმების თაობაზე), დაუყოვნებლივ, 24 საათის ვადაში წერილობით უნდა წარუდგინოს სასამართლოს თავისი მოსაზრებები, შუამდგომლობები თუ მტკიცებულებები. მათ შორის, შესაბამისი მტკიცებულებით დაუდასტუროს სასამართლოს, თუკი იგი უკვე შემოწმებულია იმავე ან სხვა მაკონტროლებელი ორგანოს მიერ.

სპეციფიკურად წყდება საკითხი მენარმის საქმიანობის შემოწმების შესახებ, თუკი შუამდგომლობას შემოწმების შესახებ აღძრავს ოპერატიულ-სამძებრო ორგანო (მაგალითად, შემოსავლების სამსახურის საგამოძიებო დეპარტამენტი, საქართველოს პროკურატურის ორგანოები და სხვა). პირველ რიგში, აღსანიშნავია, რომ ოპერატიულ-სამძებრო ორგანო თავად ვერ შეამოწმებს მენარმის საქმიანობას, – მან შემოწმება უნდა დაავალოს შესაბამის მაკონტროლებელ ორგანოს. მაგალითად, შემოსავლების სამსახურის საგამოძიებო დეპარტამენტს ამ კანონის თანახმად უფლება არა აქვს თავად შეამოწმოს საწარმოს ბიუჯეტთან ანგარიშსწორების მდგომარეობა. ეს უფლებამოსილება გააჩნიათ საგადასახადო ორგანოებს. ამდენად, საგამოძიებო დეპარტამენტმა სასამართლოს უნდა მიმართოს შუამდგომლობით, რომ ამა თუ იმ მენარმის საქმიანობის შემოწმება დაევალოს შესაბამის საგადასახადო ორგანოს. წინააღმდეგ შემთხვევაში,

საგამოძიებო ორგანომ სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსით დადგენილი წესით უნდა დანიშნოს საბუღალტრო ექსპერტიზა.

კერძოდ, „სამენარმეო საქმიანობის კონტროლის შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-5 მუხლის მე-4 პუნქტის თანახმად, ამ კანონის მოქმედება არ ვრცელდება „ოპერატიულ-სამძებრო საქმიანობის შესახებ“ საქართველოს კანონით და საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსით გათვალისწინებულ მოქმედებაზე. ის მაკონტროლებელი ორგანო, რომელიც სამენარმეო საქმიანობის კონტროლს ახორციელებს ოპერატიულ-სამძებრო ორგანოს თხოვნით, შემოწმების უფლებას მოიპოვებს მოსამართლის ბრძანებით. სასამართლოში შუამდგომლობით შედის ოპერატიულ-სამძებრო საქმიანობის განმახორციელებელი ორგანო, რომელიც სასამართლოს წარუდგენს შესაბამის ინფორმაციას მენარმის მიერ კანონმდებლობის დარღვევების შესახებ. მოსამართლე საკითხს განიხილავს ერთპიროვნულად, დახურულ სასამართლო სხდომაზე, მხარეთა დაუსწრებლად.

ზემოთ განხილული კანონის ნორმები ადგენენ ზოგად წესს, რომლის თანახმად საწარმოს საქმიანობა უნდა შემოწმდეს მხოლოდ სასამართლოს ბრძანების საფუძველზე.

თუმცა, ამავე კანონით და ზოგიერთი სხვა საკანონმდებლო აქტით ცალკეულ მაკონტროლებელ ორგანოს მინიჭებული აქვს უფლებამოსილება განახორციელოს მენარმის საქმიანობის კონტროლი სასამართლოს ბრძანების გარეშე. კერძოდ, კანონის მე-5 მუხლის პირველი პუნქტის თანახმად, ამ კანონის მე-3 მუხლის მე-2 პუნქტის მოთხოვნები არ ვრცელდება:

1. საგადასახადო და საბაჟო ორგანოების მიერ საქართველოს საგადასახადო კოდექსის 99-ე მუხლის მე-2 ნაწილის საფუძველზე საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი წესით განხორციელებულ საგადასახადო კონტროლის ღონისძიებებზე;

2. საქართველოს ეროვნული ბანკის კანონით გათვალისწინებულ საქმიანობაზე;

3. დაზღვევის სახელმწიფო ზედამხედველობის სამსახურის კანონით გათვალისწინებულ საქმიანობაზე;

4. საჯარო სამართლის იურიდიული პირის — საქართველოს ფინანსური მონიტორინგის სამსახურის კანონით გათვალისწინებულ საქმიანობაზე;

5. დამოუკიდებელი მარეგულირებელი ეროვნული კომისიების მიერ განხორციელებულ საქართველოს კანონმდებლობით გათვალისწინებულ საქმიანობაზე;

6. საქართველოს ენერგეტიკის სამინისტროს და საქართველოს ტექნიკური ზედამხედველობის სახელმწიფო ინსპექციის კანონმდებლობით გათვალისწინებულ საქმიანობაზე.

აღნიშნულ გამონაკლისთაგან განსაკუთრებით აღსანიშნავია, საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს შემოსავლების სამსახურის ორგანოთა უფლებამოსილება ცალკეულ შემთხვევებში განახორციელონ მენარმის საქმიანობის კონტროლი მოსამართლის ბრძანების გარეშე. ამ უფლებამოსილებას აწესებს საქართველოს საგადასახადო კოდექსის 99-ე მუხლის მე-2 ნაწილი. კერძოდ, საგადასახადო ორგანოს მიერ

მენარმის საქმიანობის შემოწმება არ საჭიროებს მოსამართლის ბრძანებას შემდეგ შემთხვევებში:

1. მიმდინარე კონტროლის განხორციელებისას (წარდგენილი დეკლარაციების და გაანგარიშების შემოწმება, გადამხდელისათვის ინფორმაციის და დოკუმენტების მოთხოვნა და ა. შ.);

2. გადასახადის გადამხდელის საქმიანობაზე დაკვირვების განხორციელებისას (აქ იგულისხმება სასაქონლო-მატერიალური ფასეულობების ინვენტარიზაცია, რაც აქციზური საქონლის მფლობელთან შეიძლება ჩატარდეს შეუზღუდავად - ნებისმიერ დროს, ხოლო არააქცი-

ზური საქონლის მფლობელთან - არა უმეტეს 3-ჯერ კალენდარული წლის განმავლობაში);

3. კამერალური საგადასახადო შემოწმების ჩატარებისას (როცა საგადასახადო შემოწმება ტარდება საგადასახადო ორგანოს უფროსის ბრძანებით - მენარმის საქმიანობის ადგილზე გაუსვლელად, საგადასახადო ორგანოში);

4. გეგმური გასვლითი საგადასახადო შემოწმებისას;

5. იმ საკონტროლო გასვლითი საგადასახადო შემოწმების დროს, რომელიც ტარდება სანარმოს (ორგანიზაციის) რეორგანიზაციის ან ლიკვიდაციისას;

6. იმ შემთხვევაში, თუ ფინანსთა სამინისტროს სისტემაში განიხილება გადასახადის გადამხდელის საჩივარი და თავად გადამხდელი თანახმაა მისი საქმიანობა შემოწმდეს სასამართლოს ბრძანების გარეშე.

როგორც ვხედავთ, დაშვებულია ბევრი გამონაკლისი კანონით დადგენილი ზოგადი წესიდან და სასამართლოს ბრძანების გარეშე მენარმის შემოწმების შესაძლებლობა მაკონტროლებელ ორგანოებს მინიჭებული აქვთ საკმაოდ ხშირ შემთხვევაში. მენარმემ ეს უნდა გაითვალისწინოს თავის ყოველდღიურ საქმიანობაში.

RESUME

PROCEDURES OF CONTROLLING ENTREPRENEURIAL ACTIVITIES BASED ON THE CURRENT GEORGIAN LEGISLATION

GIORGI GVENETADZE

Independent Expert, Lawyer

The success of entrepreneurial activities carried out by natural and legal persons is to a great extent dependent upon the entrepreneurs' relations with the state agencies since the control exercised upon such activities often produce negative legal or financial results for the businesspersons.

Based on the state's obligation to perform such tasks as protecting human lives and health, maintaining public order, fulfilling the budgets of state and local self-governmental bodies and other legitimate tasks, the state is authorized to exercise control over entrepreneurial activities pursuant to law, through respective controlling bodies.

In Georgia, the rule and procedures for controlling entrepreneurial activities are generally determined by the mentioned "Law on Controlling Entrepreneurial Activities". Under that law, the control of any entrepreneur's activities can be exercised only based on a court's order and only by the bodies registered in the list of controlling bodies. A judge shall be authorized to issue an order on controlling an entrepreneur's activities only in such case if the controlling body presents to him/her respective information with well-grounded suspicions regarding violation of law by the

entrepreneur. If the judge does not issue an order, the entrepreneur's activities shall not be subject to control.

However, this law and several other legal acts authorize particular controlling bodies to exercise control over entrepreneurial activities without a court's order. Namely, such authority is vested in the following agencies: **tax and customs bodies under the Department of Revenues based on Paragraph 2, Article 99 of the Tax Code; the National Bank of Georgia; the Office of State Supervision over Insurance; a legal entity under public law – the Office of Financial Monitoring of Georgia; and independent regulatory national commissions. In addition, such authority shall at a certain extent exercised by the Ministry of Power Engineering and the Georgian State Agency of Technical Supervision.**

Thus, we can see that quite a few exceptions to the rule established by law are allowed and in a number of cases, controlling bodies are authorized to control entrepreneurial activities without court's order. Such is the reality the entrepreneurs have to face in their everyday activities.